

Lausunto tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta 2022

Kaupunginhallitus toteaa lausuntonaan tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksesta seuraavaa:

Tarkastuslautakunnan näkemys siitä, että talouden tasapainottamista on tärkeä jatkaa pitkän aikavälin suunnitteluna niin, että

- velkataakkaa saadaan kohtuullisemmaksi,
- palvelurakenne pyritään mitoittamaan väestöä vastaavaksi ja
- investoinnit mitoitetaan siten, että vuosikate riittää kattamaan poistot ovat tärkeitä kaupungin talouden tasapainottamiskeinoja ja tukevat järkevää talouden suunnittelua, johtamista ja tavoitteiden asettamista.

Tarkastuslautakunnan huomiot kaupungin talousarviosuunnitteluun ja talouden sopeuttamisohjelman 2020-2022 toteuttamiseen antavat kuitenkin hieman epätarkan kuvan kaupungin talouden hoidosta ja talouden tasapainottamiseen tähtäävien toimenpiteiden onnistumisesta. On tärkeä muistaa, että kuntien toimintaympäristöön ja palvelutoiminnan järjestämiseen ovat vaikuttaneet vuoden 2022 aikana merkittävästi koronapandemia, Ukrainan hyökkäyssota ja sen johdosta maailmantalouden, valtiontalouden ja kuntatalouden muutokset mm. sähkön hinnan nopea ja voimakas nousu energiapulan uhatessa talvella 2022.

Kaupunginvaltuuston hyväksymä talouden sopeuttamisohjelma 2020-2022 sisälsi n. 70 konkreettista toimenpidettä talouden tasapainottamiseksi. Talouden sopeuttamisohjelman toteuttamisen onnistumisesta (75 % asetetuista tavoitteista) kertoo osaltaan se, että kaupungin alijäämät saatiin katettua jo etuajassa, vuoden 2021 tilinpäätöksessä ja taseeseen noin 2 milj. euron ylijäämä. Vuonna 2022 tilikauden tulos oli 8,5 milj. euroa ylijäämäinen, joten kaupungin taloudessa on saatu vahva positiivinen kierre ja rahoituspuskuria tulevia vuosia varten.

Myös velkataakkaa on saatu edelleen vuoden 2022 aikana pienennettyä ja kaupungin omavaraisuusastetta vahvemmaksi. Velkamäärä oli TP 2021 38,5 milj. euroa ja TP 2022 velkamäärä oli 32,5 milj. euroa eli lainamäärä on vähennetty kahden viimeisen vuoden aikana huomattavasti. Vuonna 2023 lainamäärä vähenee arviolta 30,0 miljoonaan euroon. Samaan aikaan on kuitenkin kyetty tekemään investointeja investointisuunnitelmassa esitettyihin kohteisiin.

Kaupungin talousarviovalmistelu tehdään tiiviissä yhteistyössä kaupungin eri toiminnoista vastaavien kanssa. Samoin mahdolliset lisätalousarviot käydään läpi vastuualueiden kanssa ja selvitetään toiminnoittain määrärahakäytön muutostarpeet ja kustannusten kasvun aiheuttama lisämäärärahakohdistus. Tarkastuslautakunnan johtopäätös siitä, että talousarvion perusteisiin tai talousarvion tarkkuuteen ei kiinnitettäisi riittävästi huomioita, ei anna oikeaa kuvaa talous-/lisätalousarvioiden valmistelusta. Koronan vaikutusten jatkuminen, Ukrainan hyökkäyssota ja sähkön hinnan nopea kohoaminen olivat uusia ja merkittäviä kuntatalouteenkin vaikuttavia asioita, joita ei valtiontaloudenkaan talousarviovalmistelun yhteydessä ole pystytty ennakoimaan, siksi maan hallitus on tehnyt kesken budjettivuoden erityyppisiä taloutta tukevia päätöksiä ja linjauksia tuista ja erillisrahoituksista.

Sosiaali- ja terveystalouden kustannuskehitys on ollut koko maassa poikkeavaa henkilöstön saatavuuteen liittyvien ongelmien ja hoitotyön ja hoidon periaatteiden muuttuessa entistä vaativimmiksi mm. hoitajamitoitusten osalta. Lisäksi koronapandemian aiheuttamat

kustannukset, joita Kemijärvellä oli välittöminä kustannuksina 0,9 milj. euroa ja välillisinä kustannuksina huomattavasti enemmän, saatiin avustuksia 1,15 milj. euroa. Ylimääräistä, kunnan kassaan jäävää rahoitusta ei koronakustannuksiin tai saamatta jääneisiin tuloihin nähden saatu, vaan rahoitus käytettiin todellisiin koronan aiheuttamiin tulomenetyksiin tai kustannuksiin.

Jatkossa sote-palvelujen siirryttyä hyvinvointialueelle, on talousarviomuutosten ennakointi ja talousarvioiden laadinta tältä osin täsmällisempää ja selkeämpää. Tarkastuslautakunnan huomio lainanhoitokatteesta ja velkojen määrästä on oikea, ja niihin tulee jatkossakin kiinnittää huomiota suunniteltaessa investointeja, rakennusten purkuaikataulua (poistot ja alaskirjaukset) sekä ei kaupungin omistuksessa olevien kohteiden mahdollista ostamista ja/tai purkamista. Kaupungin toiminnassa tulee keskittyä ennakko vaikutusten arvioinnin kautta tehtyihin perusteltuihin ja kauaskantoisiin ratkaisuihin ja kuntalain edellyttämiin kunnan tehtäviin.

Tarkastuslautakunta on painottanut nykyisten yritysten toimintaedellytysten turvaamista ja uusien yritysten houkuttelemista paikkakunnalla. Elinkeinopalvelujen näkökulmasta nämä asiat ovat keskeisiä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä ja yhteistä näkemystä kaupunkikonsernin, yritysten ja muiden sidosryhmien kesken. Tätä on tuettava niin yritysten toimintaympäristöä säilyttävien kuin uusien mahdollisuuksia luovien toimenpiteiden ja investointien kautta. Uusien yritysten houkuttelemiseksi on myös panostettava markkinointiin ja vahvempaan viestintään kaupungin tarjoamista edellytyksistä. Näihin asioihin on jo kiinnitetty voimakkaampaa huomiota, ja työ tulee jatkumaan yhä jatkossakin.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomionsa siihen, että konserniohjeen päivitys on viivästynyt merkittävästi. Huomio on oikea ja konserniohjeet tulee päivittää vielä loppuvuoden 2023 aikana, mikäli omistajapoliittisiin linjauksiin ei ennen sitä aleta tehdä muutoksia. Omistajapoliittisten linjausten päivittäminen olisi perusteltua konsernirakenteen ja yhtiöiden toiminnan sekä toimintaympäristön muuttuessa. Joten mikäli omistajapoliittinen työ käynnistyy vielä syksyllä 2023, niin konserniohjeet päivitetään ao. työn pohjalta vuoden 2024 aikana.

KEMIJÄRVEN KAUPUNGINHALLITUS

Juhani Tapio
kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Pekka Iivari
kaupunginjohtaja